

Curriculumevaluatie bètavakvernieuwing:

***Nieuwe programma's bi, sk, na, nlt
in leerjaar 5 havo/vwo***

Lucia Bruning, Wilmad Kuiper, Elvira Folmer & Wout Ottevanger

ECENT
4 juni 2010

e-mail: w.kuiper@slo.nl

slo

Aanleiding en context

slo

- Door OCW geïnstalleerde commissies en stuurgroepen:
  - voorstellen voor in pilots beproefde nieuwe examenprogramma's scheikunde, natuurkunde en biologie havo/vwo (2010)
  - idem voor wiskunde A, B, C en D (2012)
  - examenprogramma (SE) voor nieuwe NT/NG-profielkeuzevak NLT (2010)
- Meer relevantie, meer samenhang, minder overladenheid/versnippering
- Context-concept als basis
- Monopilots (2007 resp. 2009) en multipilots (meervakken en samenhang; per 2008)
- Onafhankelijke, meerjarige curriculumevaluatie op initiatief vakvernieuwingscommissies en stuurgroepen en onder verantwoordelijkheid SLO

Hoofdvragen

slo

1. *In hoeverre is de in gang gezette vernieuwing van het bètaonderwijs in de bovenbouw havo/vwo in overeenstemming met de voor die vernieuwing geformuleerde uitgangspunten en gepropageerde invullingen?*
2. *In hoeverre heeft de in gang gezette vernieuwing geresulteerd in voor docenten en leerlingen uitvoerbare programma's?*

Verschijningsvormen

slo

Beoogd	<i>Imaginair</i>	<i>Rationale (basisvisie)</i>
	<i>Geschreven</i>	<i>Intenties uitgewerkt in examenprogramma, syllabus, richtlijnen, modules</i>
Geïmplementeerd	<i>Geïnterpreteerd</i>	<i>Interpretaties door gebruikers, vooral docenten</i>
	<i>Uitgevoerd</i>	<i>'Curriculum in actie'</i>
Bereikt	<i>Ervaren</i>	<i>Leerervaringen van leerlingen</i>
	<i>Getoetst</i>	<i>Curriculum zoals getoetst (bv. CE en SE)</i>
	<i>Geleerd</i>	<i>Leerlingprestaties</i>

Deelvragen

Wat is het waarom, wat en hoe van beoogde vernieuwing?

imaginair - geschreven (+ werkwijze)

Wat vinden docenten en sluit dat aan op wat commissies propageren?

geïnterpreteerd

Wat doen docenten en weerspiegelt dat beoogde vernieuwing?

uitgevoerd

Wat doen en vinden leerlingen en komt dat overeen met beoogde vernieuwing?

uitgevoerd - ervaren

In hoeverre weerspiegelen centrale pilot examens vernieuwing?

getoetst

Wat leren leerlingen?

geleerd

slo

Focus deelvragen

- Context-concept (of concept-context)
  - als model voor en visie operschikking/vernieuwing van doelen/inhouden
  - als didactisch model c.q. visie op leren en onderwijzen van het vak
- Relevantie, belangstelling en aantrekkelijkheid
- Diepgang en niveau
- Onderwijsbaarheid en haalbaarheid programma
  - modules, tijd (overladenheid), lesuitvoering, toetsing, belasting, moeilijkheidsgraad, helderheid, vrije ruimte, vereiste vakdidactische kennis en vaardigheden, ondersteuning, randvoorwaarden
- Toetsbaarheid programma
  - op moduleniveau
  - op niveau centrale examens: inhoud (incl. type opgaven, niveau), proces, leerresultaten

slo

In schema

slo

	4havo/vwo	5havo/vwo	6vwo
07/08	Na Sk Bi NLT (1e cyclus)		
08/09		Na Sk Bi NLT (1e cyclus) examens Na Sk Bi (1e cyclus)	
09/10	Wi A-D (1e cyclus) Na Sk Bi (3e cyclus)	NLT (2e cyclus)	Na Sk Bi NLT (1e cyclus) examens Na Sk Bi (1e cyclus)
10/11		Wi A-D (1e cyclus) examens Wi A-B (1e cyclus)	
11/12			Wi A-D (1e cycle) examens Wi A-C (1e cyclus)

Onderzoeksopzet en instrumenten

imaginair - geschreven

Interviews/gesprekken met VVC's

Analyse curriculumdocumenten

slo

geïnterpreteerd - uitgevoerd - ervaren

Docent- en leerlingvragenlijsten + gevalsstudies pilot scholen en steekproef
NLT-scholen

getoetst - geleerd

Interviews/gesprekken met actoren (pilotdocenten, CvE, CITO, VVC's...)

Prestaties pilotleerlingen op centrale examens

Onderzoeksgroep

(n docenten – n leerlingen)

slo

	Secondary 5 havo	Secondary 5 vwo	Total
Physics	8 - 143	9 - 205	17 - 348
Chemistry	7 - 181	6 - 204	13 - 385
Biology	5 - 147	8 - 181	13 - 328
NLT	31 - 290	35 - 243	66 - 533
Total	51 - 761	58 - 833	109 - 1,594

Ontwikkelstrategie

Biologie (7 scholen):

- kaderstellend top-down (wat) met daarbinnen ruimte voor bottom-up (hoe)
- ontwikkeling/invoering programmabreed lesmateriaal (incl. voorbeeldtoetsen) door BOS-scholen
- tamelijk afgeschermd pilot

slo

Ontwikkelstrategie

Scheikunde (14 scholen):

- sterk bottom-up ('hoe zou nieuwe scheikunde eruit kunnen zien?')
- ontwikkeling modules in regionale netwerken (2 à 3 scholen) onder coördinatie van projectgroep en i.s.m. coach (vakdidacticus)
- leren van docenten centraal
- leerlijnen (didactische benaderingen), ter kanalisering visies
- recentelijk meer strakke regie ontwikkeling modules

slo

Ontwikkelstrategie

Natuurkunde (14 scholen):

slo

- kaderstellend, gericht op verbreding en verdieping programma (ruimte voor moderne technologische ontwikkelingen en onderwerpen als kwantummechanica en relativiteit)
- ontwikkeling modules in schrijversgroepen van docenten, vakdeskundigen en vakdidactici
- regelmatige bijeenkomsten NiNa-docenten
- “geen revolutie maar evolutie”

Ontwikkelstrategie

NLT (~ 200 scholen):

- kaderstellend strak stramien voor ontwikkeling en certificering
- nadrukkelijk aandacht voor evaluatie
- ontwikkeling modules in (kleine) ontwikkelnetwerken (docenten, vakdidactici, vakspecialisten)
- tien regionale steunpunten

slo

Ervaringen NLT

- NLT-programma prima uitvoerbaar (78%)
- Voldoende aanbod modules (73%), kwaliteit goed (65%), maar kwaliteit varieert (59%)
- Plezier en enthousiasme, voldoende toegerust, maar flinke uitdaging
- Een kwart maakt zich zorgen!
- Ontevredenheid over verroostering (46%) !
- Overladenheid een probleem, veel lesvoorbereiding
- Flink beroep op labs (65%) en toa's (55%)
- NLT-docententeam belangrijke voorwaarde (73%)
- Docenten positief over concept-context
- 2/3 docenten tevreden over het niveau modules en prestaties leerlingen

slo

Vervolg NLT

- NLT is een waardevolle aanvulling op monovakken (86%), versterkt samenhang (82%) en laat relevantie bètavakken zien (88%)

slo

- Deel van havo-leerlingen kiest NLT i.p.v. natuurkunde (28%)
- Docenten in 5e leerjaar zijn over het algemeen negatiever dan docenten in 4e leerjaar
- Leerlingen uit leerjaar 4 zijn enthousiaster over NLT, leerlingen uit leerjaar 5 zijn positiever over relevantie

Programma en modules

slo

	Experimenterende biologieprogramma	Nieuwe Scheikunde	Nieuwe Natuurkunde
Vraagt veel, flinke uitdaging, taakverzwaring, maar graag voor over	92%	85%	94%
Geen grote verandering in de manier van lesgeven	46%	54%	56%
Voldoende duidelijk wat er verwacht wordt	62%	85%	75%
Modules voldoende beschikbaar, van goede kwaliteit, kwaliteit varieert	54%	85%	82%

slo

Concept-context	Experimentele biologie-programma	Nieuwe Scheikunde	Nieuwe Natuurkunde
Nieuwe zit hem in:			
- nieuwe inhouden	8%	64%	59%
- gebruik van contexten	77%	36%	47%
- anders gebruik van contexten	85%	82%	71%
- in didactiek	77%	18%	24%
- wijze van examinering	23%	18%	6%
Gebruik contexten bevordert samenhang	92%	64%	38%
Contexten geen doel op zich, maar middel tot conceptontwikkeling	85%	73%	94%
Concept-context geschikte manier van ordening doelen en inhouden	46%	91%	71%

Relevantie, aantrekkelijkheid, keuze β

slo

	Experimenterende biologieprogramma	Nieuwe Scheikunde	Nieuwe Natuurkunde
Door vernieuwing zien leerlingen de relevantie van het vak beter	77%	54%	59%
Flink beroep op labs en practicummaterialen	54%	85%	12%
We krijgen vaak klassikaal les (leerlingen)	90%	56%	94%
Meer leerlingen zullen voor een bètastudie kiezen	23%	8%	25%
Meer meisjes zullen voor een bètastudie kiezen	8%	8%	25%

Kwaliteit en niveau

slo

	Experiment ele biologieprog ramma	Nieuwe Scheikunde	Nieuwe Natuurkunde
Het vak richt zich op minder concepten dan het oude programma	31%	31%	47%
Doordat het vak zich op minder concepten richt dan voorheen is meer diepgang mogelijk	64%	33%	20%
Bij dit vak leer ik best veel (leerlingen)	80%	73%	86%
Dit vak is een moeilijk vak (leerlingen)	66%	67%	77%

Overladenheid, haalbaarheid

slo

	Experimenterele biologieprogramma	Nieuwe Scheikunde	Nieuwe Natuurkunde
Programma niet haalbaar in beschikbare tijd	85%	62%	71%
Examenprogramma niet haalbaar in beschikbare tijd	69%	62%	59%
Syllabus niet haalbaar in beschikbare tijd	62%	62%	71%
Modules niet haalbaar in beschikbare tijd	54%	54%	71 %
Op basis van ervaringen is landelijk invoering vanaf 2010 niet haalbaar	85%	92%	47%

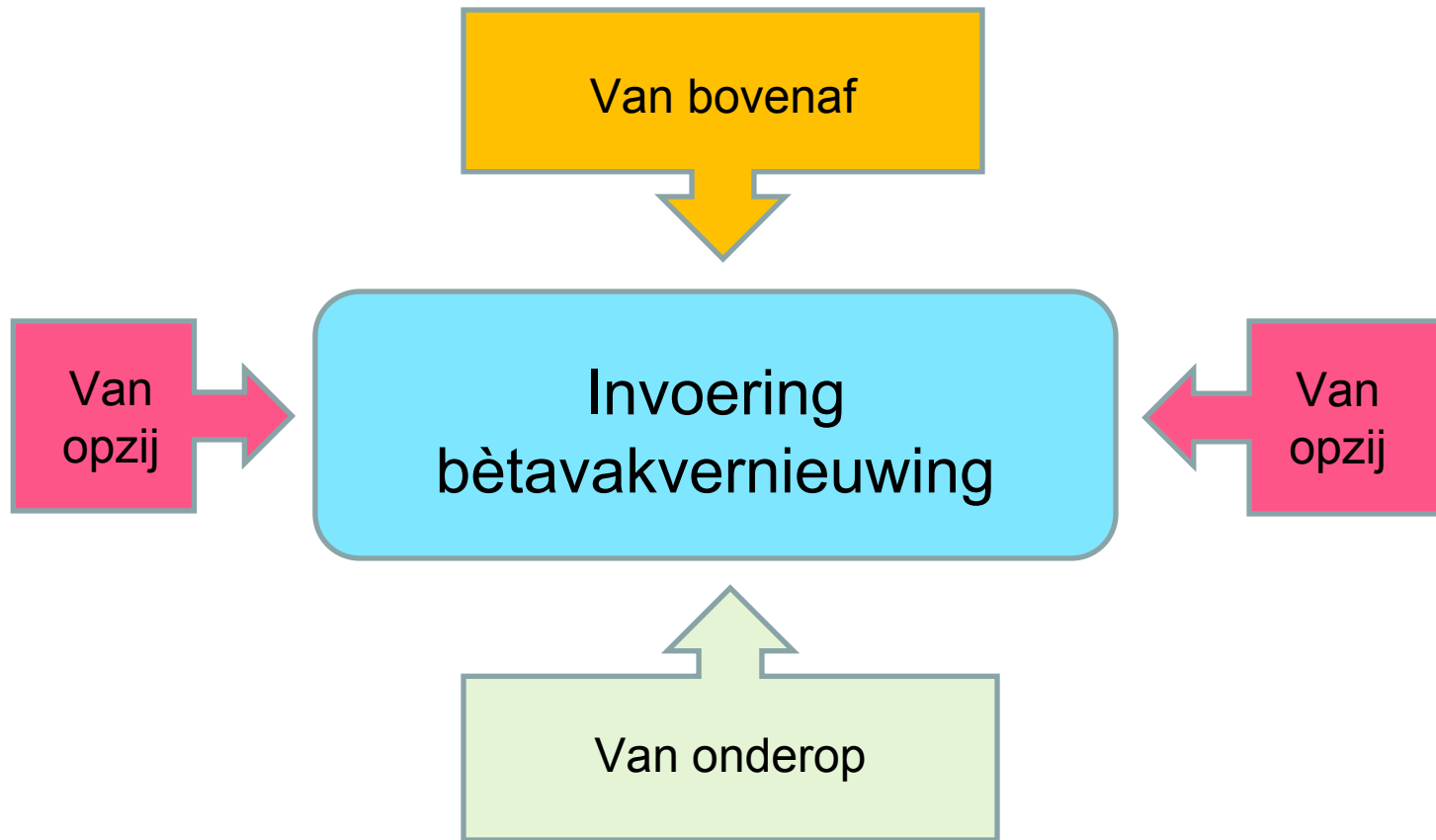
Terugblik en vooruitblik

slo

- Concept-context wordt breed gedragen onder docenten
  - Overladenheid blijft een belangrijk knelpunt, niet minder concepten
  - Programma's relevanter en aantrekkelijker, (anders) gebruik contexten, havo, meisjes, NT& NG
  - Leerlingen krijgen vaak klassikaal les en practica en onderzoek komen in het gedrang
  - Samenhang binnen het vak en/of samenhang tussen vakken
  - Keuze bèta/techniek, meisjes?
  - Te weinig aandacht voor toetsing
  - Verschillende ontwikkelstrategieën, wat is wijs?
- Invoering in 20XX?

Gecombineerde strategie

slo

Vragen & Discussie

slo